

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

Orgaan van de
Nederlandsche Boschbouwvereniging

Oprichter Dr. J. R. Beversluis

7e Jaargang

No. 5

Mei 1934

Oorspronkelijke Bijdragen

QUERCUS SESSILIFLORA SALISB. ALS BOSCHBOOM

door

LEONARD A. SPRINGER.

Wanneer wij onze loofhoutbosschen nagaan, en vooral, die op de Veluwe, langs den Velwezoom of op de heuvelruggen ten zuiden van den Waal bij Nijmegen, dan zien wij, dat deze in hoofdzaak bestaan of bestaan hebben uit eiken en somtijds beuken. De meeste der oude eikenbosschen zijn vervangen door eiken akkermaalshout of tengevolge van verkeerde exploitatie door beuken, hetzij in den vorm van eenstammige boomen of van doorgegroeiide struiken.

Bij de oude resten der voormalige eikenwouden, zien wij, dat deze uit twee soorten bestaan hebben, en wel uit den gesteelden eik of zomereik *Quercus robur* L. en uit den ongesteelden eik of wintereik *Quercus sessiliflora* Salisb.

Waarom men den eenen zomer- en de andere wintereik heeft genoemd is mij nooit duidelijk geworden. Zij gedragen zich ten opzichte van het klimaat volkomen gelijk. Hoe het zij, deze laatste schijnt geheel in discrediet geraakt te zijn en terwijl de eerste bij duizenden gekweekt en aangeplant wordt, is de tweede van de kwekerijen nagenoeg geheel verdwenen en is hij slechts door enkele variëteiten als sierboom vertegenwoordigd. Dit is niet alleen het geval in de laatste jaren, maar reeds sedert eeuwen. Zoo bijvoorbeeld zijn in het laatst van de 16e eeuw bij den heropbouw van den Haarlemmerhout 10.000 eiken uit de buurt van Amersfoort gehaald en is er blijkbaar geen enkele *Q. sessiliflora* mede gekomen, althans er is geen enkele te vinden. Hetzelfde geldt voor den Alkmaarderhout. Ook in den geheelen omtrek aan den duinzoom heb ik er nooit een gevonden. Slechts eenmaal heb ik er een gevonden onder het eikenstruikgewas in de buurt van den Haag, waar hij denkelijk bij toeval met andere jonge eiken medegekomen en daar geplant is. Heeft men dezen boom niet gekend? *L i n n a e u s* beschouwde den ongesteelden eik als een vorm van den gesteelde en noemde hem *Q. robur* var. *sessiliflora*. Misschien ook wel, omdat er allerlei overgangen

zijn te vinden wat betreft den vruchtstand. Sometijds zijn de gemeenschappelijke vruchtstelen van den gesteelden eik zoo kort, dat deze nauwelijks te herkennen zijn. Hoe het zij, de ongesteelde eik is en blijft een niet minder waardevolle boom dan de gesteelde, en wij behoeven slechts naar onze oostelijke burenen te gaan om hem goed te leeren kennen. Wie een tijdje vertoefde in het Spessartwoud boven Aschaffenburg en daar rondgedwaald heeft, kan zich een denkbeeld vormen van wat een ongesteelde eik worden kan. Majestueuze exemplaren dezer soort kan men daar zien, die honderde jaren oud zijn en toch nog gaaf van stam. Bij Rohrbrunn aan den weg van Aschaffenburg naar Marienbrunn staat een exemplaar die 1000 jaren oud moet zijn. Dit is geen uitzondering; neen, als men te voet deze woudrijke streek doorkruist, ontmoet men tal van dergelijke indrukwekkende exemplaren. Het zijn allen ongesteelde eiken. Den hierbij afgebeelden boom vond ik bij mijn verblijf in Juli 1914 in de Pflanzgarten op de Bömigrain tusschen Rothenbuch en Lichtenau, een gehuchtje ten zuiden van Lohr in het dal van den Hafenlohr, een beek die van Rothenbuch Zuid-Oostwaarts naar den Main loopt. De bijstaande persoon is schrijver dezes en dient als maatstaf ter bepaling van den omvang en hoogte — ruim 30 m — van dezen reus met zijn kaarsrechte stam.

Op den achtergrond ziet men andere exemplaren, wier zware stammen door de takken heen te zien zijn.

Op borsthoogte heeft de stam een diameter van ± 1.20 m.

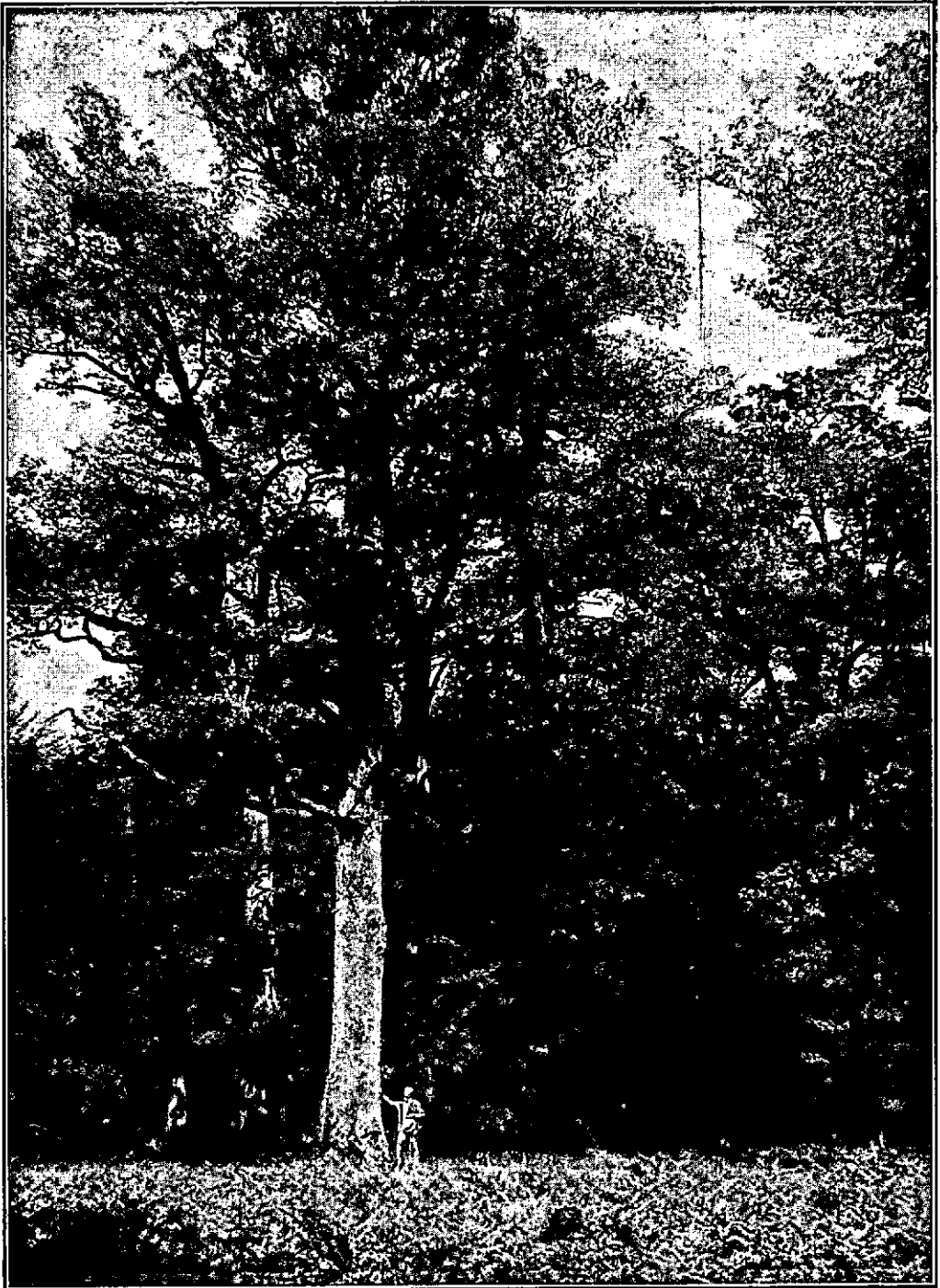
Welk een waardevolle stammen!

Het hout is als werkhout hoog geschat, vooral voor schrijnwerkers.

Ook voor fineerhout wordt dit hout veel verwerkt. Evenzoo voor duigen voor wijnvaten, omdat het zich goed laat kloven in dunne platen, waaruit zijn regelmatige langdradige structuur blijkt. Dit kloven in duigenplankjes geschiedt meestal in het bosch zelf, omdat het vervoer gemakkelijker is en het dus niet noodig is de zware stammen eerst naar werkplaatsen of fabrieken te vervoeren.

In Lohr is een fabriek van houtbewerking, waar de duigen verder bewerkt worden. Het afvalhout dient voor de bereiding van houtazijn, terwijl uit de schors looistof gewonnen wordt. Als men rekent dat Lichtenau 3 uur gaans door de bergen van Lohr ligt, dan kan men begrijpen wat het vervoer van dergelijke stammen zou kosten. Nu zal men wel zeggen: als wij nu deze boomen tot voorbeeld nemen om te planten, dan beleven zelfs onze kindskinderen het niet.

Maar als wij blijven doorgaan met uitsluitend de gesteelde eiken te planten, die onze kinderen en kindskinderen ook niet als zwaar werkhout zullen oogsten, dan komen wij er nooit. Men zal tegenwerpen dat de bodem daar beter is, en wij in ons land ons moeten vergenoegen met mindere kwaliteit van

kenboom minstens 30 m hoog, diam. 1.20 m. Bömigrain bij Rothenbuch boven Lichtenauto.

bodem en dus nooit die resultaten zullen verkrijgen. Ik acht die redeneering onjuist. De boom is hier inheemsch geweest, zooals reeds in den aanvang gezegd is, doch onze eikenbosschen zijn verkeerd behandeld. Men heeft roofofbouw gepleegd; al het eenigszins zware hout geveld en den opslag van beuken laten groeien, dat dan verder voor het verdwijnen van den eik gezorgd heeft. Als kind heb ik het Elspeetsche bosch gekend als volslagen eikenbosch, en nu? Wie weet hoevele ongesteelde eiken toen mede verdwenen zijn. De meentmeesters, die de boomen verkochten, hebben er niet op gelet. Een eik is een eik. In het Edesche bosch heb ik talrijke oude voeten van deze eiksoort gevonden. Ook op Westerhelling bij Nijmegen. Laat men toch weer trachten hem in eere te herstellen en hem weer aanplanten.

De verkeerde behandeling onzer Veluwsche bosschen heeft veel bedorven. Wat schijnbaar rijp was, werd gesloopt. Had men maar gedaan, wat nu de Duitsche houtvesters in den Spessart doen, n.l. de oude stammen zooveel en zoölang mogelijk laten staan en het beukenhout dat zich er onder ontwikkelt, doen vellen zoodra zij de eiken dreigen te overgroeien! Zij gebruiken dezen beukenopslag alleen om de eikenstammen voor den zon te dekken, om daardoor te beletten, dat er zich zijtakken op ontwikkelen. Mij werd door een houtvester medegedeeld, dat deze zware stammen alleen geveld worden als zij van boven beginnen achteruit te gaan en doode takken krijgen en dan nog ettelijke Marken per m³ oprachten. Voor den oorlog was de prijs 450—500 Mark per m³. Om den prijs van dit kostbare hout hoog te houden, wordt maar een kleine hoeveelheid aan de markt gebracht.

De groote vraag is, hoe aan soortecht zaad te komen? De keeren dat ik uit het buitenland liet komen, kwam het verkeerd uit. Toen ik den leverancier daarover interpelleerde, moest hij erkennen, dat hij ook bedrogen uitgekomen was, want hij had er ook van gezaaid als proef en moest mij gelijk geven.

Men heeft in ons land de oude inheemsche boomen uitgeroeid en is nu afhankelijk van het buitenland. Laten zij, die betrouwbare connecties in het buitenland hebben, deze in den arm nemen, om te zorgen dat soortechte zaden van den ongesteelden eik uit zuivere opstanden, als in den Spessart, verkregen worden.

Op de kwekerijen ontmoet men enkele variëteiten o.a. *Q. sess. var. purpurea* Jaeg. (O.s. var. *rubicunda* Hort.) en *Q. s. var. mespilifolia* Waller (*Q. s. Loietii* Hort.).

Wel vindt men nog eenige andere vormen opgegeven in sommige dendrologische werken, maar die ontmoet men in de kwekerijen nooit. Zij zijn waarschijnlijk niet anders dan jeugdvormen geweest. Evenals bij de *Q. robur* L. kan men bij zaailingen allerlei afwijkingen vinden. Zoo vond ik bij

zaailingen van *Q. s. var. mespilifolia* \pm 50% die de variëteit terug gaven, doch de andere gaven allerlei overgangsvormen tusschen het type en de variëteit te zien.

Dan komen er nog bij de bastaarden of overgangsvormen tusschen de beide hoofdvormen, die door *B e c h s t e i n* eerst als *Q. hybrida* zijn genoemd en later *Q. rosacea*.

Het ligt voor de hand, dat onder die kruisingen tal van afwijkingen voorkomen, waarvan sommigen weder een eigen naam hebben gekregen.

Als men in de vrije natuur, waar beide soorten bijeen groeien, deze bastaarden tegenkomt, kan men elke plant wel een anderen naam geven, zij zijn nooit precies gelijk. Die zucht om zijn naam aan een nieuwen of schijnbaar nieuwen vorm te verbinden, heeft de warboel in de nomenclatuur, waaronder wij nu zuchten, te weeg gebracht. Men hoede zich er voor!

UIT DE DAGBLADEN.

Algemeen Handelsblad 10 April 1934.

RUSSISCHE HOUTVERSCHEPINGEN. *Nog steeds onderhandelingen over de vrachtcijfer.* (Van onzen Rotterdamschen redacteur.)

Nog steeds is er door Rusland geen hout bevracht voor verschepping van Oost- en Witte Zee. Er zijn van die zijde aan verschillende reederijen aanbiedingen gedaan, maar daar is nog niemand op ingegaan. De cijfers zijn zoo laag gesteld, dat zij niet of nauwelijks de directe kosten van de rels dekken — rente en aflossing geheel buiten beschouwing gelaten.

De Russen voelen zich misschien sterker dan andere jaren, omdat zij in West-Europa een vrij groot aantal schepen hebben aangekocht, die voor houtvervoer zijn gebouwd. Niettemin zullen zij, daar het houtvervoer gebonden is aan een scheepvaartseizoen dat niet verlengd kan worden, toch vreemde scheepsruimte moeten huren, te meer omdat verschillende landen bij de houtbevrachting eischen dat een deel van het hout, dat zij betrekken onder eigen vlag vervoerd wordt. Juist dezer dagen zijn er nieuwe besprekingen gevoerd over deze bevrachtingen. De Russen hebben tot nu toe de reederijen van verschillende nationaliteit, die hout vervoeren, niet tegen elkaar kunnen uitspelen. Blijft dit front onverzwakt, dan zullen de bevrachtingen waarschijnlijk tegen eenigszins bevredigender basis worden afgesloten dan aanvankelijk was voorgesteld, hoewel de verwachtingen in dezen tijd niet hoog gespannen kunnen zijn.